

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 621/2022-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpených URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátskou kanceláriou, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 11/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 11/2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a ich právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Bardejov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **758,52 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. júla 2022 a doplnenou 19. septembra 2022 domáhali vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych

a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 11/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovatelia zároveň navrhovali prikázať okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, a uplatnili si proti okresnému súdu primerané finančné zadostučinenie vo výške 5 200 eur (sťažovateľka 1) a vo výške 4 800 eur (sťažovateľ 2), ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka 1 ako žalobkyňa podala na okresnom súde 18. apríla 2018 žalobu o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenú poskytnutím zdravotnej starostlivosti *non lege artis*. Následne 19. júna 2018 do napadnutého konania na jej strane pristúpil aj sťažovateľ 2. Sťažovatelia sú pozostalí po zomrelom, konkrétne matka a brat. Sťažovatelia namietali, že napadnuté konanie v momente podania ústavnej sťažnosti nebolo ukončené ani po viac ako štyroch rokoch od jeho začatia, a to ani čo sa týka merita veci a ani čo sa týka otázky náhrady trov konania. Sťažovatelia tvrdili, že žiadnym spôsobom neprispeli k spomaleniu alebo zbytočným prietahom napadnutého konania. Napokon sťažovatelia dôvodili, že konečné vyriešenie daného sporu je pre nich dôležité nielen z finančného hľadiska, ale aj pre uzatvorenie veľmi zraňujúcej kapitoly v ich životoch, ako aj ukončenie ich právnej neistoty týkajúcej sa vzneseného nároku.

3. Sťažovatelia vo svojom doplnení ústavnej sťažnosti z 19. septembra 2022 poukázali na to, že okresný súd zrušil súdne pojednávanie nariadené na 7. september 2022 a odročil ho na 19. október 2022, na ktorom sa má ešte vykonať dokazovanie výsluchom znalkyne, ako aj inými dôkazmi, a preto stav právnej neistoty u oboch sťažovateľov v napadnutom konaní stále trvá, pričom predpokladajú, že napadnuté konanie bude pokračovať aj po 19. októbri 2022.

4. Sťažovatelia si uplatnili aj finančné zadostučinenie, čo odôvodnili tým, že porušenie ich základného práva nie je možné napraviť vzhľadom na dĺžku protiprávneho konania porušovateľa. Čo sa týka samotných súm, sťažovatelia prezentovali komplexný výpočet, ktorý vychádzal z českej judikatúry, pričom ho navýšili o infláciu a ďalšie percentuálne navýšenia, ktoré mali predstavovať vzťah primeranosti medzi utrpenou ujmom a poskytovaným odškodnením, ako aj zvýšenie za to, že prietahy nezavinili sťažovatelia, ale výlučne okresný súd. Dospeli tak k sume 5 200 eur pre sťažovateľku 1 a sume 4 800 eur pre sťažovateľa 2.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 621/2022-22 z 30. novembra 2022 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V časti namietaného porušenia čl. 14 ods. 1 medzinárodného paktu ústavnú sťažnosť odmietol pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

6. Ústavný súd následne výzvou z 1. decembra 2022 vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predsedníčka okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 10. januára 2023 predložila ústavnému súdu chronologický prehľad procesných úkonov a zároveň zdôraznila niektoré okolnosti napadnutého konania, ktoré by mal ústavný súd zobrať do úvahy. V prvom rade v napadnutom konaní išlo o skutkovo zložitú vec s komplikovaným znaleckým dokazovaním. V druhom rade poukázala na okolnosť, že pandemické obdobie, počas ktorého súdy nepojednávali, nemožno kvalifikovať ako priťah (II. ÚS 245/2020, IV. ÚS 465/2020). Napokon zdôraznila iracionálny postoj sťažovateľov k existujúcej dôkaznej situácii – hoci sťažovatelia opreli svoj nárok o znalecký posudok, ktorý bol vypracovaný pre potreby trestného konania vedeného pre podozrenie zo spáchania trestného činu pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti a ktorý vyznieval antagonisticky vo vzťahu k súkromnému znaleckému posudku a k iným listinným dôkazom predloženým zo strany žalovaného. Sťažovatelia preto navrhovali vykonať dokazovanie výsluchom znalcov, ktorí vypracovali znalecký posudok v trestnom konaní. O tom, že zadávateľ tohto znaleckého posudku odmieta zbaviť znalcov povinnosti mlčanlivosti s poukazom na prebiehajúce trestné konanie, mali sťažovatelia vedomosť od leta 2020. Napriek uvedenému nezvolili aktívny prístup a nedali vyhotoviť súkromný znalecký posudok, ale zvolili pasívny postoj vyčkávania na reakciu vyšetrovateľa Policajného zboru, pričom tento vyšetrovateľ až vo februári 2022 oznámil zbavenie mlčanlivosti [REDAKOVANÉ], a až v júni 2022 oznámil súdu zbavenie mlčanlivosti [REDAKOVANÉ]. Ich výsluchy boli realizované na pojednávaniach konaných 11. mája 2022 a 19. októbra 2022. Iracionalitu konania sťažovateľov videla predsedníčka okresného súdu v tom, že na jednej strane sa domáhali, aby okresný súd prejednal ich vec čo najskôr a na strane druhej produkovali návrhy na vykonanie dokazovania, ktoré sa vzhľadom na vyvíjajúcu sa dôkaznú situáciu napokon ukázali ako potrebné a účelné. Zároveň poukázala na okolnosť, že predošlú ústavnú sťažnosť sťažovateľov v napadnutom konaní ústavný súd odmietol uznesením č. k. I. ÚS 101/2022-34 zo 17. februára 2022, pričom zastáva názor, že aj v medziobdobí medzi podaním prvej a druhej ústavnej sťažnosti sťažovateľov okresný súd konal efektívne a bez priťahov.

7. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd 11. januára 2023 vyzval právneho zástupcu sťažovateľov, aby v prípade, ak by to sťažovatelia považovali za potrebné, zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré mu v prílohe zaslal. Právny zástupca sťažovateľov sa vyjadril v podaní doručenom ústavnému súdu 18. januára 2023. Ku skutkovej zložitosti veci uviedol, že do náplne práce sudcov patrí aj študovanie skutkovo zložitých vecí, ktoré majú byť tiež prejednané a rozhodnuté v primeranej lehote. Aj keď sťažovatelia uznali, že v napadnutom konaní neboli prakticky žiadne obdobia nečinnosti, poukázali na celkovú dĺžku konania, ktorú mal spôsobiť okresný súd svojím neefektívnym postupom. V tomto kontexte sťažovatelia poukázali na okolnosť, že prvé pojednávanie sa vo veci uskutočnilo až po 1 roku a 7 mesiacoch od podania žaloby. To bolo dané aj tým, že okresný súd najprv prerušil napadnuté konanie do skončenia trestného konania vedeného súbežne Okresným riaditeľstvom Policajného zboru Svidník (ďalej len „OR PZ Svidník“), no toto rozhodnutie bolo po podaní odvolania sťažovateľkou 1 zrušené odvolacím súdom. Sťažovatelia sa ohradili proti tvrdeniu okresného súdu, že svojou pasivitou prispeli k dĺžke napadnutého konania. Naopak, poukázali na to, že sudca v napadnutom konaní súhlasil so všetkým, čo navrhovali sporové strany, a pritom to je práve sudca, kto má zabezpečiť, aby bola vec prejednaná a rozhodnutá v primeranej lehote a aby bolo konanie

efektívne. Napokon sťažovatelia dodali, že hoci pandémie ochorenia COVID-19 môže mať nepriaznivý vplyv na spracovanie prípadov vnútroštátnymi súdmi, v zásade to nemôže oslobodiť štát od zodpovednosti za neprimeranú dĺžku predmetného konania (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva Q a R proti Slovinsku z 20. 6. 2022). Napokon sťažovatelia uviedli, že napriek vyhláseniu prvostupňového rozsudku 5. decembra 2022 napadnuté konanie nebolo právoplatne skončené ani 4 roky a 9 mesiacov od podania žaloby.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní

9. Ústavný súd nahliadnutím do predloženého spisového materiálu okresného súdu (1 C 11/2018) zistil, že okresný súd vykonal v predmetnej veci tieto úkony:

- Dňa 18. apríla 2018 sťažovateľka 1 podala na okresnom súde žalobu o náhradu škody spôsobenej pri výkone zdravotnej starostlivosti.
- Dňa 16. mája 2018 okresný súd vyzval žalobkyňu (sťažovateľku 1) na doplnenie podania.
- Dňa 31. mája 2018 sťažovateľka 1 doručila okresnému súde doplnenie žaloby.
- Dňa 6. júna 2018 súd uznesením pripustil do konania žalobcu v 2. rade.
- Dňa 19. júna 2018 žalobcovia doručili súdu návrh na pripustenie zmeny žaloby.
- Dňa 13. júla 2018 súd uznesením pripustil zmenu žaloby.
- Dňa 5. septembra 2018 súd uznesením vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe.
- Dňa 17. septembra 2018 bola súdu doručená odpoveď OR PZ Svidník o stave prípravného konania v súvisiacej trestnej veci (vo veci prečinu usmrtenia ošetrojúcim lekárom, pozn.); na základe toho súd 8. októbra 2018 vyzval žalobcov a žalovaného k možnosti prerušenia konania z dôvodu prebiehajúceho konania na OR PZ Svidník.
- Dňa 22. novembra 2018 súd uznesením prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného na OR PZ Svidník pod ČVS: ORP-115/VYS-SK-2017.
- Dňa 12. decembra 2018 podala žalobkyňa v 1. rade proti uzneseniu o prerušení konania odvolanie.
- Dňa 18. decembra 2018 bolo odvolanie žalobkyne zaslané na vyjadrenie ostatným subjektom.
- Dňa 11. januára 2019 došlo na základe dodatku č. 1 k rozvrhu práce okresného súdu na rok 2019 k zmene zákonného sudcu.
- Dňa 21. januára 2019 sa k odvolaniu žalobkyne v 1. rade vyjadril žalobca v 2. rade.
- Dňa 13. februára 2019 súd zaslal vyjadrenie žalobcu v 2. rade na vyjadrenie žalovanému.
- Dňa 20. marca 2019 bol spis predložený Krajskému súde v Prešove na rozhodnutie o odvolaní.
- Uznesením č. k. 2 Co 37/2019-131 z 29. mája 2019 odvolací súd zrušil uznesenie súdu prvej inštancie o prerušení konania z 22. novembra 2018.
- Dňa 26. júna 2019 bol spis vrátený z odvolacieho súdu okresnému súde.
- Dňa 10. júla 2019 bol súdu doručený návrh žalobcov na pripustenie zmeny žaloby.
- Uznesením z 15. augusta 2019 súd vyzval žalovaného, aby sa vyjadril k návrhu na pripustenie zmeny žaloby.
- Dňa 5. septembra 2019 žalovaný požiadal o predĺženie lehoty na vyjadrenie.
- Dňa 9. októbra 2019 súd nariadil termín pojednávania na 3. december 2019.

- Dňa 5. novembra 2019 bolo súdu doručené vyjadrenie žalovaného, ktoré bolo 7. novembra 2019 zaslané na vyjadrenie právneho zástupcovi žalobcov.
- Dňa 25. novembra 2019 bolo súdu doručené vyjadrenie žalobcov prostredníctvom ich právneho zástupcu.
- Dňa 3. decembra 2019 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom boli prítomní žalobcovia, ich právny zástupca a právny zástupca žalovaného; na pojednávaní súd pripustil zmenu žaloby a vysporiadal sa s procesnými návrhmi; pojednávanie bolo odročené na 3. február 2020 na účely vykonania dôkazov navrhnutých stranou žalobcov – výsluchy znalcov ([REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]) ktorí vypracovali znalecký posudok pre potreby trestného konania vo veci posúdenia poskytovania zdravotnej starostlivosti nebohému [REDACTED].
- Dňa 7. januára 2020 súd vyzval žalovaného k predloženiu zdravotnej dokumentácie týkajúcej sa nebohému [REDACTED]; žalovaný doručil súdu zdravotnú dokumentáciu 17. januára 2020.
- Dňa 23. januára 2020 súd informoval strany v konaní o nemožnosti realizácie výsluchov znalcov na základe ich oznámenia (nedostatočný priestor na zosúladenie pracovných povinností s povinnosťou dostaviť sa na súd) a vyzval strany na predloženie návrhov na vykonanie dôkazov na nadchádzajúcom pojednávaní.
- Dňa 27. januára 2020 žalovaný doručil súdu súkromný znalecký posudok znalca [REDACTED].
- Dňa 3. februára 2020 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, na ktorom súd vypočul žalobcov v 1. a 2. rade; pojednávanie bolo odročené na 29. apríl 2020 na účely vykonania navrhovaných dôkazov – výsluchov znalcov ([REDACTED]).
- Dňa 13. februára 2020 bolo súdu doručené vyjadrenie žalobkyne v 1. rade, ktoré bolo 17. februára 2020 zaslané na vyjadrenie právneho zástupcovi žalovaného.
- Dňa 21. februára 2020 znalci [REDACTED] a [REDACTED] z forensic.sk, Inštitútu forenzných medicínskych expertíz s. r. o. súdu oznámili, že povinnosť mlčanlivosti im bráni, aby boli vo veci vypočutí ako znalci na pojednávaní 29. apríla 2020.
- Dňa 9. marca 2020 podal žalovaný do konania vyjadrenie, ktoré bolo 13. marca 2020 zaslané na vedomie právneho zástupcovi žalobcov, ktorý reagoval podaním – doručeným súdu 18. marca 2020.
- Dňa 9. marca 2020 súd požiadal vyšetrovateľa OR PZ Svidník ako zadávateľa znaleckého posudku vypracovaného forensic.sk, aby zbavil znalcov [REDACTED] a [REDACTED] povinnosti mlčanlivosti.
- Dňa 9. apríla 2020 oznámil vstup do konania intervenient na strane žalovaného [REDACTED], o čom súd upovedomil strany 15. apríla 2020.
- Pojednávanie nariadené na 29. apríl 2020 bolo zrušené z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie na území Slovenskej republiky spojenej so šírením ochorenia COVID-19.
- Dňa 30. apríla 2020 bolo súdu doručené vyjadrenie žalobcov k podaniu intervenienta na strane žalovaného.
- Dňa 13. mája 2020 bolo súdu doručené vyjadrenie intervenienta na strane žalovaného.
- Dňa 15. mája 2020 súd nariadil termín pojednávania na 31. august 2020.
- Dňa 30. júla 2020 bolo súdu doručené oznámenie vyšetrovateľa OR PZ Svidník, že žiadosti o zbavenie mlčanlivosti znalcov [REDACTED] a [REDACTED] nevyhovel z dôvodu prebiehajúceho trestného konania.

- Dňa 31. augusta 2020 sa na súde uskutočnilo pojednávanie, na ktorom súd vykonal dokazovanie (okrem iného) listinnými dôkazmi; pojednávanie bolo odročené na 9. november 2020 na účely výsluchu znalca [REDAKOVANÉ] z [REDAKOVANÉ] a znalca [REDAKOVANÉ]
- Dňa 3. septembra 2020 súd požiadal Krajskú prokuratúru v Prešove o prešetrenie postupu vyšetrovateľa Policajného zboru, ktorý nezbavil povinnosti mlčanlivosti znalcov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]; na podnet reagovala Okresná prokuratúra Prešov listom z 25. septembra 2020 s tým, že postup vyšetrovateľa Policajného zboru bol dôvodný.
- Dňa 27. októbra 2020 bolo súdu doručené doplnenie znaleckého posudku vypracovaného [REDAKOVANÉ].
- Dňa 5. novembra 2020 právny zástupca žalovaného súdu doručil podanie, ktorého obsahom bolo oznámenie, že znalec [REDAKOVANÉ] sa pojednávania 9. novembra 2020 nemôže zúčastniť z dôvodu absolvovania testu na COVID-19, ktorého výsledok sa nedá predpokladať, a [REDAKOVANÉ] ospravedlnil neúčast' na pojednávaní, dôvodiac sprísneným cezhraničným pohybom osôb z územia a na územie [REDAKOVANÉ] od 9. novembra 2020, ako aj s poukazom na funkciu primára vo [REDAKOVANÉ], ktorý nemôže z dôvodu prechodu na územie Slovenskej republiky a späť do [REDAKOVANÉ] absolvovať 10-dňovú karanténu.
- Na základe uvedeného súd 5. novembra 2020 odročil pojednávanie nariadené na 9. november 2020 na 13. január 2021.
- Dňa 7. januára 2021 súd na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 808 z 31. decembra 2020 uverejneného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 453/2020 Z. z. a podľa čl. 5 ods. 4 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov zrušil termín pojednávania nariadený na 13. január 2021, keďže došlo k obmedzeniu slobody pohybu a pobytu zákazom vychádzania na území Slovenskej republiky.
- Dňa 8. januára 2021 súd nariadil termín pojednávania na 25. február 2021, ktorý bol na základe žiadosti právneho zástupcu žalobcov odročený na 15. marec 2021.
- Pojednávanie sa 15. marca 2021 neuskutočnilo z dôvodu karanténnych opatrení zákonnej sudkyne, ktorej bol 8. marca 2021 oznámený pozitívny výsledok PCR testu na COVID-19.
- Dňa 9. apríla 2021 súd nariadil termín pojednávania na 29. jún 2021.
- Dňa 29. júna 2021 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý [REDAKOVANÉ]; pojednávanie bolo odročené na 29. september 2021 z dôvodu potreby vykonania výsluchu znalca [REDAKOVANÉ], ktorý súdu oznámil, že pre absolvovanie operačného zákroku oka bude čas jeho liečenia trvať približne do polovice augusta 2021.
- Dňa 15. júla 2021 bolo súdu doručené podanie žalobkyne v 1. rade spolu s prílohami, ktoré obsahovalo takmer 300 strán, a 21. júla 2021 bolo zaslané na vedomie ostatným subjektom.
- Dňa 24. septembra 2021 žalobkyňa v 1. rade doručila súdu ďalšie podanie s prílohami.
- Dňa 29. septembra 2021 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý znalec [REDAKOVANÉ]; pojednávanie bolo odročené na 25. november 2021 na základe žiadosti právneho zástupcu žalobcov o poskytnutie lehoty 15 dní vyjadriť sa k doterajšiemu dokazovaniu a poskytnutia priestoru žalovanému vyjadriť sa k podaniu žalobkyne doručenému súdu bezprostredne pred pojednávaním 24. septembra 2021.
- Dňa 3. novembra 2021 bolo súdu doručené vyjadrenie žalobcov prostredníctvom ich právneho zástupcu spolu s návrhmi na doplnenie dokazovania.

- Dňa 5. novembra 2021 súd vyjadrenie žalobcov zaslal na vyjadrenie žalovanému a intervenientovi.
- Na základe žiadosti súdu z 12. novembra 2021 OR PZ Svidník súdu listom zo 16. novembra 2021 oznámilo, že žiadosti o zbavenie mlčanlivosti znalcov [REDACTED] a [REDACTED] nie je možné z dôvodu prebiehajúceho trestného konania vyhovieť.
- Dňa 23. novembra 2021 bolo súdu doručené vyjadrenie žalovaného.
- Dňa 23. novembra 2021 žalobcovia prostredníctvom právneho zástupcu požiadali o odročenie pojednávania nariadeného na 25. november 2021 z dôvodu (okrem iného), že ak by orgán činný v trestnom konaní nezbavil znalcov [REDACTED] a [REDACTED] povinnosti mlčanlivosti, aby súd pribral do konania znaleckú organizáciu forensic.sk, avšak podľa žalobcov by bolo efektívnejšie vyčkať do súhlasu vyšetrovateľa Policajného zboru, ako dať vyhotovovať znalecký posudok, pretože táto alternatíva by bola finančne náročnejšia.
- Súd 23. novembra 2021 vyhovel žiadosti žalobcov o odročenie pojednávania a na 23. február 2022 nariadil nový termín pojednávania.
- Dňa 1. februára 2022 súd opätovne žiadal OR PZ Svidník o zbavenie mlčanlivosti znalcov [REDACTED] a [REDACTED].
- Listom doručeným súdu 10. februára 2022 OR PZ Svidník súdu odpovedalo oznámením o zbavení mlčanlivosti [REDACTED], [REDACTED] vyšetrovateľ zatiaľ mlčanlivosti nezbavil.
- Dňa 11. februára 2022 súd predvolal na pojednávanie nariadené na 23. február 2022 znalca [REDACTED]
- Listom doručeným súdu 17. februára 2022 sa prostredníctvom forensic.sk ospravedlnil z neúčasti na pojednávaní znalec [REDACTED] z dôvodu, že na daný termín má plánované úkony zdravotnej starostlivosti onkologických pacientov.
- Dňa 23. februára 2022 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 25. apríl 2022 na účely výsluchov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED].
- Dňa 24. februára 2022 forensic.sk súdu oznámil, že [REDACTED] sa môže zúčastniť pojednávania 11. mája 2022 alebo 22. júna 2022.
- Dňa 28. februára 2022 bolo súdu doručené oznámenie OR PZ Svidník, z ktorého vyplynula nemožnosť zbavenia mlčanlivosti [REDACTED] z dôvodu potreby jej vypočutia v rámci prípravného konania.
- Dňa 17. marca 2022 súd nariadil termín pojednávania na 11. máj 2022 s tým, že termín nariadeného pojednávania na 25. apríl 2022 ostal nezmenený.
- Dňa 11. apríla 2022 žalovaný prostredníctvom právneho zástupcu súdu doručil odborné stanovisko [REDACTED]
- Dňa 25. apríla 2022 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý [REDACTED] [REDACTED]; pojednávanie bolo odročené na už plánovaný termín 11. máj 2022.
- Dňa 2. mája 2022 bolo súdu doručené vyjadrenie žalobcov v 1. a 2. rade k súdnemu pojednávaniu z 25. apríla 2022.
- Dňa 4. mája 2022 bolo súdu doručené oznámenie OR PZ Svidník, z ktorého vyplynulo, že výsluch [REDACTED] nebol ešte zrealizovaný.
- Dňa 9. mája 2022 bolo súdu doručené podanie žalovaného.
- Dňa 11. mája 2022 sa na súde uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vypočutý znalec [REDACTED] Pojednávanie bolo odročené na 7. september 2022 na účely

vykonania výsluchu [REDAKOVANÉ] formou písomnej svedeckej výpovede, a to na návrh žalobcov v 1. a 2. rade.

- Dňa 25. mája 2022 súd rozhodol o svedočnom pre [REDAKOVANÉ]
- Dňa 30. mája 2022 bolo súdu doručené podanie žalobcov v 1. a 2. rade, ktorého predmetom bol návrh otázok pre [REDAKOVANÉ].
- Dňa 30. mája 2022 bola súdu doručená žiadosť žalobcov v 1. a 2. rade o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, keďže žalobcovia navrhli výsluchy znalcov a súd im uznesením na pojednávaní 25. apríla 2022 uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania (výsluchy znalcov) v zmysle § 253 odsek 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).
- Dňa 24. júna 2022 bolo súdu doručené oznámenie OR PZ Svidník o zbavení mlčanlivosti znalkyne [REDAKOVANÉ].
- Uznesením z 27. júla 2022 súd priznal žalobcom v 1. a 2. rade oslobodenie od súdnych poplatkov.
- Dňa 8. augusta 2022 súd vyzval svedka [REDAKOVANÉ] k písomnej svedeckej výpovedi, a to na návrh žalobcov v 1. a 2. rade.
- Dňa 25. augusta 2022 bola súdu doručená písomná výpoveď svedka [REDAKOVANÉ].
- Na žiadosť žalovaného bolo 31. augusta 2022 pojednávanie nariadené na 7. september 2022 odročené na 19. október 2022 z dôvodu, že lekári žalovaného, ktorí sa mali zúčastniť pojednávania, sa mali v čase nariadeného pojednávania zúčastniť seminára s následným charitatívno-dobročinným podujatím, ktorého výťažok mal byť poukázaný na pomoc pacientom interného oddelenia žalovaného.
- Dňa 21. septembra 2022 súd na pojednávanie nariadené na 19. október 2022 predvolal znalkyňu [REDAKOVANÉ]
- Dňa 19. októbra 2022 sa na súde uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bola vypočutá znalkyňa [REDAKOVANÉ]; pojednávanie bolo odročené na 1. december 2022 a 5. december 2022 na účely výsluchov lekárov žalovaného.
- Dňa 8. novembra 2022 bolo súdu doručené ďalšie vyjadrenie žalobcov v 1. a 2. rade, ktoré bolo zaslané na vedomie protistrane.
- Pojednávanie nariadené na 1. december 2022 o 9.30 h sa neuskutočnilo z dôvodu náhleho ochorenia maloletého dieťaťa zákonnej sudkyne; asistentka senátu na pokyn zákonnej sudkyne prítomným navrhla, že pojednávanie by sa mohlo uskutočniť v daný deň v poobedňajších hodinách, čo však nevyhovovalo právnomu zástupcovi žalovaného z dôvodu už plánovaných úkonov v inej veci.
- Dňa 5. decembra 2022 sa na súde uskutočnilo pojednávanie, na ktorom súd zamietol všetky ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, poskytol stranám priestor na záverečné reči a vyhlásil rozsudok vo veci samej.
- Dňa 18. januára 2023 bolo písomné vyhotovenie rozsudku doručované stranám v konaní.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 11/2018 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, resp. ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 CSP. V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie účastníka súdneho konania a
- postup samotného súdu.

Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Právna a faktická zložitosť veci:

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd súhlasí s tvrdením okresného súdu, že napadnuté konanie možno celkom určite považovať za zložité. Náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých pri smrti blízkej osoby vyžaduje štandardne znalecké dokazovanie týkajúce sa postupov ošetrojúcich zdravotníckych pracovníkov, zdravotníckeho zariadenia, ako aj samotnej zdravotnej dokumentácie zomrelého. A častokrát aj konfrontáciu rôznorodých záverov znalcov z oblasti medicíny. V tomto kontexte ústavný súd zároveň zdôrazňuje, že aj keď je predmetné konanie štandardnou súčasťou rozhodovacej praxe súdov, to v žiadnom prípade neznamená, že nemôže byť objektívne zložité, ako sa snažili naznačiť sťažovatelia vo svojom vyjadrení z 18. januára 2023. Štandardnou súčasťou rozhodovacej praxe súdov je totiž všetko, o čom majú súdy právomoc rozhodovať. Ide o široký diapazón potenciálnych konaní,

z ktorých sú niektoré *apriori* jednoduché a niektoré zložité. Na druhej strane, ako aj predsedníčka okresného súdu pripustila, išlo zároveň o konanie s mimoriadnym významom pre sťažovateľov, ktorí sa dopracovali k neprávoplatnému meritórnemu rozhodnutiu až po takmer piatich rokoch.

Správanie účastníkov konania:

15. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu, konštatuje, že aj sťažovatelia prispeli k dĺžke napadnutého konania. Po podaní žaloby musel okresný súd vyzývať sťažovateľku 1 na odstránenie väd podania, následne po pristúpení sťažovateľa 2 do napadnutého konania sťažovatelia navrhovali zmenu žalobného návrhu. Počas konania sťažovateľka 1 adresovala súdu viaceré rozsiahle podania, ktoré obsahovali viac jej expresívne vyjadrené subjektívne pocity a menej relevantné návrhy na doplnenie dokazovania (napr. jej 84-stranové podanie z 15. júla 2021). Taktiež sťažovatelia vyslovene požiadali okresný súd (23. novembra 2021), aby počkal, kým budú zbavení mlčanlivosti znalci ustanovení v súvisiacom trestnom konaní, namiesto toho, aby dal vyhotoviť nový znalecký posudok, pretože takto by to bolo lacnejšie. Ústavný súd síce uznáva, že v medicínskych sporoch môžu byť pozostalí v určitých momentoch zmätení a aj keď tento aspekt sám osebe nie je relevantný pre posudzovanie existencie prieťahov v napadnutom konaní, má význam pri posudzovaní potreby priznania finančného zadosťučinenia, resp. jeho výšky.

Postup okresného súdu v napadnutom konaní:

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prieťahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd uznáva, že v napadnutom konaní sa nevyskytli žiadne obdobia, ktoré by bolo možné posúdiť ako nečinnosť súdu. Rovnako nemožno vyčítať okresnému súdu ani odročenie pojednávania počas platnosti pandemických opatrení. Napriek tomu dĺžka konania vzhľadom na význam veci pre sťažovateľov vyznieva neprímerane. Po preskúmaní chronológie úkonov v konaní ústavný súd identifikoval dva aspekty, keď nepostupoval okresný súd úplne efektívne. Prvým bolo, keď po podaní a ustálení žaloby prerušil konanie do skončenia súvisiaceho trestného stíhania pre prečin usmrtenia, pričom toto rozhodnutie bolo zrušené odvolacím súdom. Odvolací súd pritom dospel k záveru, že neexistuje prekážka, pre ktorú by malo byť napadnuté občianskoprávne konanie prerušené, pretože hoci civilný súd nebol spôsobilý posudzovať trestnoprávnu zodpovednosť, bol oprávnený autonómne posudzovať občianskoprávnu zodpovednosť, keďže podmienky na priznanie nemajetkovej ujmy vie posúdiť a vyhodnotiť aj sám. Druhý aspekt predstavuje skutočnosť, že znalci ustanovení v trestnom konaní [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] už 20. februára 2020 oznámili okresnému súdu, že povinnosť mlčanlivosti im bráni, aby boli vo veci vypočutí ako znalci aj v napadnutom konaní. Napriek tomu okresný súd čakal až do 11. mája 2022, resp. 19. októbra 2022, keď ich mohol vypočuť po tom, čo boli v trestnom konaní zbavení mlčanlivosti. V rámci tohto aspektu je bezpredmetné, že takýto postup vyslovene požadovali aj sťažovatelia (túto okolnosť ústavný súd vyhodnotí pri stanovení primeraného finančného zadosťučinenia, pozn.), iba konajúci súd je totiž príslušný rozhodnúť, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná, a preto ak sa takýto postup negatívne prejaví v dĺžke konania, konajúci súd sa nemôže zbavovať zodpovednosti poukazom na to, že takýto postup navrhovala jedna zo strán v konaní.

V každom prípade dĺžku napadnutého konania, ktorá v momente prvého meritórneho a zatiaľ neprávoplatného rozhodnutia atakuje 5 rokov, ústavný súd v kontexte danej veci považoval za porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

Záver:

17. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 11/2018 porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Ústavný súd poukazuje na to, že podľa prehľadu úkonov v napadnutom konaní bola vec na okresnom súde rozhodnutá, pričom zároveň bol prvostupňový rozsudok už aj vyhotovený. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti v tej časti, v ktorej sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov (bod 3 výroku tohto nálezu), pretože takýto príkaz uložený okresnému súdu v aktuálnej procesnej situácii nemá žiadne opodstatnenie.

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

20. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

21. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

22. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Sťažovatelia si uplatnili primerané finančné zadosťučinenie spolu v sume 10 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za zjavne neprimeranú. Ústavný súd pritom prihliadol na správanie sťažovateľov v konaní, ako aj na skutočnosť, že už samotná deklarácia porušenia základných práv a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok. Vzhľadom na tieto okolnosti ústavný súd v časti o primerané finančné zadosťučinenie ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 758,52 eur (bod 2 výroku tohto nálezu), teda vo výške, ako ju vyčíslil právny zástupca sťažovateľov v rámci podania doručeného ústavnému súdu 18. januára 2023.

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie ústavnej sťažnosti a písomné podanie z 18. januára 2023). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky) a za rok 2023 v sume 12,52 eur. Súčasťou výslednej sumy ja aj daň z pridanej hodnoty. Ústavný súd sťažovateľom nepriznal uplatnený nárok na náhradu nákladov na vytvorenie zaručenej konverzie vo výške 11,50 eur, pretože jednak takáto položka nemá osobitný podklad vo vyhláške a jednak podľa názoru ústavného súdu definične spadá pod miestne telekomunikačné výdavky podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (tzv. režijný paušál).

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu